
PRONUNCIATION TEACHING TECHNOLOGIES

Boltayeva Gulilola¹

Baxtiyorova Madina²

Jizzakh State Pedagogical Institute

KEYWORDS

pronunciation, modern
methods, audiobooks,
programs, sites, modern
technologies

ABSTRACT

Today, the interest in language learning is growing. Many reforms are being carried out in our country for the development of foreign languages. The most gratifying thing is that methods of teaching and learning are emerging, combining foreign languages and the IT industry. Easy and fast language learning through these technological methods is developing rapidly.

2181-2675/© 2022 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.6686218

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

---

¹ Lecturer at the Department of English Language Teaching Methods, Jizzakh State Pedagogical Institute, Jizzakh, UZB

² Student of Jizzakh State Pedagogical Institute, Jizzakh, UZB

TALAFFUZ O'QITISH TEXNOLOGIYALARI

KALIT SO'ZLAR:

talaffuz, zamonaviy usullar, audiokitob, dasturlar, saytlar, zamonaviy texnologiyalar

ANNOTATSIYA

Bugungi kunda til o'rganishga bo'lgan qiziqish yanada ilgarilab bormoqda. Yurtimizda chet tillarini rivojlantirish uchun juda ko'p islohotlar amalga oshirilmoqda. Eng quvonarlisi shuki, chet tillarini va IT sohasini jamlagam holda o'qitish va o'rganish usullari paydo bo'lmoqda. Bu texnologik usullar orqali oson hamda tez til o'rganish jadal rivojlanmoqda.

Zamonaviy texnologiyalar deganda birinchi navbatda, albatta kompyuter ko'z o'ngimizda namoyon bo'ladi. Kompyuter til o'rganishda juda katta yordam beradi. Kompyuter va yangi texnologiyalar yordamida tilni "istalgan joyda-istalgan vaqtda" o'rganish talaffuz uchun juda foydalidir. Talaffuzni o'rgatish/o'rganish uchun juda ko'p zamonaviy texnologik vositalar mavjud. O'quvchilar bu texnologik vositalar yordamida talaffuzini oson va sifatli o'rganishlari mumkin. Ingliz tilini talaffuz qilish tilni o'rganish, o'rgatishdagi eng qiyin jarayonlardan biri hisoblanadi. Ko'p narsa talaffuzni o'rganishga yordam beradi, o'rganuvchilarning yoshi, motivatsiyasi va shaxsiyati - hamda o'quvchilarning o'ziga - o'qitish sifatiga, birinchi tilga bog'liqligi - bu tashqi omillardir. Shunga qaramay bugungi kunda biz o'rganishni xohlagan tilimizni zamonaviy texnologiyalar orqali osongina o'rganishimiz mumkin. To'g'ri talaffuz qilishni o'rgatishning turli xil usullari mavjud. Misol tariqasida quyidagilarni keltirib o'tishim mumkin. Bulardan biri bu - fonetik mashqlardir. Ingliz tili talaffuzini o'rgatishning an'anaviy usuli "Fonika" hisoblanadi. Fanda yana "Vizual Fonika" degan tushuncha ham mavjud. Vizual Fonika o'quvchilarga tilni o'rganishda yordam berish uchun tovushlar va so'zlarni jonlantirib ko'rsatadi.

Taqlidiy metod— tabiiy va sodda. Lekin u tilni, jumladan, uning talaffuz tomonini ongsiz o'zlashtirishga asoslanadi. Fonetik birliklarni anglab yetmasdan yaxlit tarzda biron-bir namunaga binoan (mas. rriualingga ergashib) o'zlashtirish metodiga taqlid nomi berilgan. Tovushlar monandligi (analogiya)ga suyanib, uning fahmiga bormasdan idrok etilsa yoki aytilsa, taqlidiy o'rganish sodir bo'ladi. Taqlid muallimdan ibratli talaffuzni, o'quvchidan o'tkir eshitish qobiliyatini talab qiladi (J. Jalolov,2012, 208-bet). Shuningdek, eshitish orqali o'quvchilar o'z talaffuz xatolarini sezishlari va kelgusi darsda bu xatolarini takrorlamasligi mumkin. Bu jarayonda so'zlarni birinchi o'qituvchi aytadi, so'ngra o'quvchilar takrorlashadi. Shuningdek, so'zlarni to'g'ri talaffuz qilishda lablar, og'iz harakatlariga alohida e'tibor berish, ularni to'g'ri qo'llashda xatolarga yo'l qo'ymaslik muhim. Ushbu usul to'g'ri talaffuzni mustahkamlash uchun asos bo'la oladi. O'quvchilar o'rgangan usullarini yanada mustahkamlash uchun kichik she'rlar, tez aytishlar, maqollar yod olishlari mumkin. Darsliklarda berilgan dialoglarni, qo'shiqlarni yod olish ham yaxshi natija beradi. Tovushlarni mashq qilish bilangina kifoyalanish yetarlicha emas. Ularni ko'proq og'zaki nutqda ham qo'llay bilish lozim.

Dars jarayonida o'quvchilarni ko'proq so'zlarni talaffuz qilishga undaydigan mashqlar bajartirish ham foydadan holi emas. Masalan:

1- Namunaga ko'ra so'zlarni talaffuz qilish.

2- Talaffuzida qiynaladigan so'zlarni qatnashtirib gaplar tuzish va aytish.

3- Savol-javob mashqlarini bajarish. Talaffuzida qiynaladigan so'zlar ishtirokidagi javoblarni talab qiladigan savollar tuzish.

4- Qo'shiq kuylash. Qo'shiq kuylash orqali ham talaffuzni rivojlantirish mumkin. Bunda birinchi navbatda qo'shiq matni o'quvchilar soniga ko'ra listga chiqartiriladi va o'quvchilarga tarqatiladi. Qo'shiqni tinglash jarayonida matniga ham qarab boriladi. So'ngra qo'shiqqa hamohang tarzda birgalikda kuylanadi. Bu usul ham so'zlarning yozilishini ham talaffuz qilinishini o'rganishda yaxshi yordam beradi.

Bugungi kunda chet tillarini o'rgatish, o'rganishda zamonaviy usullar hamda texnologiyalardan keng qamrovda foydalanilmoqda. Misol tariqasida hammaga ma'lum o'sha "Booknomy" va "Tedbook" kitoblarini keltirmoqchiman. Bu kitobni istalgan paytda - istalgan joyda o'rganish mumkin. Negaki, kitobda berilgan mavzularning "Audio" shakli ham mavjud. Bunda mavzudagi so'zlarni ko'rib o'qish bilan birgalikda tinglab talaffuzni o'rganish mumkin.

Talaffuzni to'g'ri rivojlantirishda asosan "urg'u", bo'g'in" larga e'tibor qaratish kerak. Chunki ingliz tilida talaffuzi bir biriga juda o'xshash so'zlar juda ko'p. Ular urg'u so'zning qayeriga tushishiga ko'ra talaffuz qilinadi. Bo'g'in va intonatsiyaga e'tibor berish orqali talaffuzni yaxshilash mumkin. Bu ingliz tili talaffuzini o'rganishning eng yaxshi usullaridan biri hisoblanadi.

Ta'lim sohasini texnologiyalarsiz tasavvur etish qiyin. Hozirgi zamonaviy texnologiya davrida axborot texnologiyalaridan foydalanish tilni yanada tez va samarali tushunishga va o'rganishga yordam beradi. Kompyuter, telefon, quloqchinlar turli tuman texnika vositalari til o'rganuvchilariga beminnat yordam beradi. Til o'rgatuvchi dasturlar, saytlar, programmalar va dasturlar shunday tuzilganki, talaffuzni o'rganishda hech qanday qiyinchiliklarga duch kelmaysiz. Shuningdek, til o'rganish jarayonida diktafonlardan foydalanish ham yaxshi usuldir. Bunda so'zning to'g'ri talaffuz shaklini ovoz chiqarib diktafonga yozib olib, keyin, bo'sh vaqtlarda yoki biror bir yumush bajarayotganda ham takrorlab eshitish orqali o'rganish mumkin. Bundan tashqari, ingliz tilidagi subtitrlil multfilmlar, filmlar, qo'shiqlar, shoularni ko'rish ham chet tillarini o'rgatishda yaxshi usullardan biridir.

Chet tilini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanganda o'quvchilarda til o'rganishga bo'lgan qiziqish paydo bo'ladi. Shuningdek, o'tilayotgan dars sifatini, o'quvchilarning darsda yanada faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Zamonaviy texnologiyalar dunyoning juda tez o'zgarishiga, jadal rivojlanishiga sabab bo'lmoqda. Dunyoning bir chetida turib, narigi chetini boshqarmoqda. Ta'lim sohasida ham bu texnologiyalarning ko'plab foydasi tegmoqda.

Biz bugungi kunda texnologiyalar hukmronlik qilayotgan davrdamiz. Texnologiyalar ta'limda ham o'z o'rniga ega. Ular juda muhim ro'l o'ynaydi. Olimlarning fikriga ko'ra, 90%

o'quvchi yoshlar maktabda, qo'shimcha darslardan, o'quv zallarida, ko'chada yoki boshqa vaziyatlarda turli xil turdagi texnika vositalaridan foydalanishmoqda. So'ngi yillarda yangi texnologiyalar bilan to'ldirilgan yoki jihozlangan o'quv xonalarida til o'rgatish rivojlanmoqda. Bunday o'qitish tizimi - mutaxassislar tomonidan ma'qullangan. Ba'zi saytlar til o'rganish uchun yaratilgan. Ba'zi veb saytlar til o'rganish uchun viktorinalar, quizlar, boshqotirmalar kabi o'quv mashg'ulotlarini ishlab chiqmoqda. Til o'rganuvchilari bir-biri bilan chat orqali bog'lanib muloqot qilishlari mumkin. Veb - konferensiyalarning turli tumani bor. Bu vositalar orqali onlayn ta'lim olish, uzoqdan turib o'qituvchi bilan jonli efirda dars o'tish, ko'plab o'quvchilarni birlashtirishi mumkin. Misol tariqasida ZOOM ni keltirishimiz mumkin.

Yana ko'plab veb - saytlar dasturlar til o'rganish uchun juda foydali va samaralidir. Ular boshqa maqsadlarda ishlab chiqilgan bo'lsada ta'lim sohasida ham ko'p foydasi tegmoqda. Tarjima saytlarining ham turli xillari paydo bo'lmoqda. Ular o'quvchilarga matnlarni tarjima qilishda, ma'nosini tushunib olishda qo'l kelmoqda.

O'qituvchilar zamonaviy texnologiyalar orqali dars o'tishlari uchun avvalo texnologik vositalarni yaxshi bilishi va har tomonlama foydalana olishi zarur. Shundagina o'quvchilarga sifatli va a'lo darajada dars berishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Introduction to Teaching Pronunciation
2. J.Jalolov. Chet tilini o'qitish metodikasi. 2012, 208-bet
3. Lam.Y. Modern languages review.
4. Cohen.L.2007.Research methods in education.
5. Hashemian.M.2013. An analysis of pronunciation.